

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurs, inserțiuni și taxele de abonament se sînit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Cuvântarea

P. S. Sale Domnului Episcop diecezan Ioan I. Papp, rostită la deschiderea Sinodului eparhial din anul 1916.

*Hristos a înviat!
Domnilor Deputați!*

Urmând dispozițiilor pozitive din legea noastră organică, V'am convocat, Domnilor deputați, pe ziua de astăzi la sediul reședinței noastre episcopoești cu scopul și dorința: ca punându-Vă în vedere mersul afacerilor din aceasta eparhie în cursul anului 1915 și starea lor la finea acestui an, să luăm îndemn de a ne consoltă în dragoste creștinească și astfel în buna înțelegere asupra modului cum, și a mijloacelor cu cari și prin cari să putem promovă cu rezultatul tot mai bun interesele legitime ale bisericii vii, deci interesele clerului și ale poporului, pe care îl reprezentăm în acest sinod eparhial.

Și acum, după un an de zile, văzându-Vă iarăși adunați în jurul meu aici, în tocmai cum fiii ascultători, chemați de părintele lor, se adună la căminul părintesc, pre lângă salutul de sănătoasa revedere aș fi dorit să vă pot întimpină și cu vr'o veste de deosebită bucurie, cum ar fi vestea dorită de încetarea rezelului, ce decurge și acum aproape de doi ani, dar în loc de aceasta trebuie să vă întimpin cu notificarea evenimentului de mare durere, că Esce-lenția Sa Ioan Meșianu, episcopul de pe vremuri al acestei eparhii, mai apoi arhiepiscop al Transilvaniei și mitropolit al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, chemat de Provedința divină la odihna eternă, a trecut din aceasta viață, cu ziua de 21 ianuarie (3 febr.) a. c.

Deși acest cap încoronat, acest arhipăstoriu providențial al bisericii noastre din Statul ungar, s'a mutat dela noi în vrâstă de 88 de ani, deci bătrân și plin de zile, întocmai ca și patriarhul Avram, cu toate acestea, doliul nostru este cu atât mai profund și pierderea îndurată cu atât mai simțită, cu cât tocmai în zilele de grea cumpănă, prin cari trecem, ne-am văzut

și ne vedem lipsiți de sfatul lui binecumpenit și de conducerea lui înțeleaptă și prevăzătoare.

În fața faptului petrecut însă, ori cât de profund este doliul acesta și ori cât de simțită este pierderea bisericii și a neamului nostru, nu ne rămâne decât: să ne supunem cu blândefă creștinească voinței preainalte a Tatălui ceresc, și dând espresiune profundei noastre condolențe, să-i eternizăm și aici binecuvântata lui memorie și să-i zicem: „Fericit să fii vrednicule conducătoriu al neamului și mare arhipăstoriu al bisericii tale, în veci pomenirea ta“.

Dureros ne-a mai atins atât pe noi cât și biserica noastră și trecerea prea timpurie din această viață a arhimandritului de pie memorie Augustin Hamsea, care după o activitate rodnică de patru decenii în serviciul acestei eparhii, a adormit în Domnul la 12/25 ianuarie a. c. în locuința sa din sfânta mănăstire Hodoș Bodrog.

De aceea, și pânăcând istoricul nepreocupat va apretia după adevăr și dreptate serviciile, ce reposatul le-a prestat bisericii sale ca și profesor, apoi asesor referent al senatului strâns bisericesc dela Consistoriul de aici, mai târziu directorul institutului teologic-pedagogic, iar în urmă prepozitul sf. Mănăstiri H.-Bodrog, țin de potrivit timpul și locul, să accentuez două momente esențiale din sfera activității sale ca prepozit al pomenitei mănăstiri.

Primul este faptul că, prin zelul său creștinesc, prin tactul său pastoral și prin darul vorbirii sale în mod convingător, din mănăstirea prea puțin cercetată mai nainte, a făcut adevărat izvor de curățenie, de alinare și de vindecare a durerii ranelor sufletești ale credincioșilor.

Iar al doilea moment este adevărul, că lui îi mai revine și meritul, de a fi scos la iveală de prin arhivele statului și ale erariului militariu documentele, cari au servit delegațiunii noastre congresuale de bază la intentarea procesului contra ierarhiei sârbești pentru mănăstiri; documente, pe baza cărora Tabla regească din Budapesta a enunțat prin sentință, că mănăstirile sunt donațiuni regale, date întregei poporațiuni gr. or., care

pe atunci nu eră despărțită după naționalitate, cum e despărțită astăzi, ci formă o biserică comună, prin urmare Sârbii nu ne pot denega îndreptățirea de a ne reclama dreptul de jurisdicțiune asupra părții, ce ne revine din mănăstirile din bănatul timișan.

Cât de mult a apretiat Consistoriul nostru aceste și alte vrednicii ale repositului pomenit, va fi destul să accentuez, că i-s'a aranjat o înmormântare corespunzătoare atât poziției sale sociale și oficiale, cât și demnității sale personale astfel că: în conziderare la comunicația aproape împedecată prin desghețul drumului, Conzistoriul a angajat pe spesele diecezei tren separat, cu care a plecat și s'a reîntors înțelegența de aici, care în număr însemnat a grăbit să-i deie repositului onorul ultim.

Să dăm dară și noi la acest loc, espresiune durerii pentru trecerea dela noi a acestui fiu devotat al bisericii noastre, rugând Provedința: „Să deie sufletului lui, odihnă eternă“.

Referitoriu la mersul și starea afacerilor, cari au să fie obiectul conzultărilor și îngrijirilor noastre în sesiunea de acum — și până să urmeze rapoartele generali și speciali ale Conzistoarelor noastre, vă prezint următoarea icoană:

1. Numărul poporațiunii pe teritoriul Consistoriului nostru din Arad a scăzut în 1915 cu 3509 suflete, ceea ce este urmarea naturală a faptului, că a scăzut numărul nașterilor și a crescut mortalitatea.

2. Avem 36 de stațiuni învățătoarești, cari stau vacante și nu se pot îndeplini din lipsa de reflectanți.

Avem mai multe școli admoniate parte pentru defectuoșitatea edificiului ca atare (scund, întunecat, nu are ferești duple, nepodit etc.) parte că salele de învățământ nu ar fi adjutate conform recerințelor instrucțiunii, iar în partea cea mai mare pentru progresul nemulțumitoriu din anumite obiecte de învățământ.

Avem 78 stațiuni învățătoarești cu salariu neîntregit, dar avem multe și de celea cu salariu întregit prin ajutoriu de stat, dar aceea întregire nu se pune în curgere dacă subversează una ori mai multe dintre escepțiunile atinse.

Și mai avem apoi și cazuri de acelea în cari, la intervenirea noastră, Inaltul Guvern a dat parohiilor respiriu pentru aducerea școlilor lor în stare corăspunzătoare, dar n'a pus în curgere și ajutorul de întregire a salariului învățătoareșc măcar pe durata rezbelului, de și se știe, că reparările și adaptările nu se pot efectua acum din lipsa de întreprinzători, lucrători și căraușie.

Intre orașele provinciale, Aradul nostru e unul dintre celea mai fruntașe, are un mare contingent de tot soiul de măestri, și totuși numai cu mare greutate ne-am putut angagia în întreprinzători, cari să straforme edificiul vechiu din vecinătatea localităților consistoriale în sale de învățământ, pentru preparanți și teologi și să renoveze și edificiul Consistoriului conform trebuințelor. Și dacă aici în centru obvin atari greutăți și lipse de întreprinzători, este de înțeles, că pe la satele îndepărtate și situate pe la poala munților, nici vorba nu poate fi de vr'o edificare, reparare ori adaptare ori chiar și numai de o reparare cât de mică, pe timpul războiului.

Le-am atins acestea cu scopul, să binevoiiți a lua cunoștință despre starea lucrului și în conzecință și măsurile recerute, pentruca și unor atari învățători să li se ușureze traiul vieții.

3. Frecvențațiunea școlară din anul 1914/15, a scăzut cu 15% față cu anul școlar 1913/14, ceea ce se esplică cu împrejurarea, că băieții obligați la frecventarea școlii sunt reținuți la lucrările economice de casă și de câmp.

4. Din numărul de 322 al învățătorilor din acest district (învățătoarele nu sunt socotite) sunt obligați la miliție 252, adecă numai ceva mai puțin de 3 din patru părți.

Din aceștia	
a căzut ca și eroi pe câmpul de luptă...	8
a devenit prizoneri	21
sunt în serviciu activ	97
sunt eliberați ca neapți pentru front ...	40
iar la intervenirea noastră s'a absolvat	86
De tot	252

5. Din averea bisericească și școlară s'a investit în an. 1915 în realități de tot: 10958.23 precând în 1914 s'a investit... .. 142460.28 iară 1913... .. 154897.30

6. Dăruirile benevole pentru împodobirea bisericilor noastre s'a redus preste 50%, încă din anul 1914, căci precând valoarea acestor dăruiri în 1913 a fost de 52.107 cor. 19 fil. preatunci în 1914 a fost numai de 23.851 cor. 70 fil. iar în 1915 numai de 22.364 cor. 24 fil.

Din această împrejurare însă nu are să se facă deducțiune la slăbirea sentimentului de jertfă a credincioșilor noștrii față de biserică noastră străbună ca instituțiune divină, și nu se poate face asemenea deducțiune nici de aceea, pentrucă este știut, că asemenea dăruiri, bărbații le fac în conțelegere cu sociile și acestea în conțelegere cu socii lor, cari în cursul timpului, în cea mai mare parte a fost absenți dela vatra lor familiară.

De altcum jertfa ce nu s'a pus pe altariul bisericii ca atari, s'a pus pe altariul umanității și a iubirei de aproapele, pe care s'a pus de zece și de o sută de ori mai mult chiar și numai în colectele întreprinse de autoritățile militare și civile.

Că sentimentul de jertfă a clerului și a poporului nostru n'a slăbit, afară de alte împrejurări cunoscute și D-niilor Voastre, Domnilor deputați, dovedește faptul, că pe discul ordinar de noi prin pastora emisă din prilejul resbelului, s'a adunat o sumă de 20.000 cor. cari s'a pus la dispoziția prefectilor comitatenzi, spre distribuire între familiile rămase după cei duși la resbel și avizate la ajutoriu.

În a doua colectă ordinară de noi în 1914 spre scopul ajutorării celor nenorociți în rezbel, s'a adunat 28.000 cor. 14 fil. care sumă s'a trimis la timpul său destinațiunii sale, și acum fiind în curgere și la noi colecta pentru orfelinatul din Sibiiu, avem speranța să o încheiem cu posibilul rezultat așteptat.

După toate acestea repetând salutul creștinesc „Hristos a înviat“, declar sesiunea sinodală ordinară a anului 1916 convocată pe ziua de astăzi de deschisă.

Adunarea generală

a fondului preoțesc din dieceza Aradului, întrunită la 16/29 aprilie 1916.

Prezenți sunt: P. S. S. D. episcop diecezan Ioan I. Papp; P. C. S. părintele arhim. și vicar episcopesc Vasilie Mangra; păr. protosincol Roman R. Ciorogariu; Vasilie Beleş din Arad; Traian Vățian din Arad; Dr. Dim. Barbu din Chișineu; Laurențiu Toader din Nadab; Gheorghe Ardelean din Erdeiș; Mihai Lucața din Șiria; Traian Terebent din Galsă; Ioan Iercoșan din Pâncota; Ioan Giorgea din Ienopolea; Dim. Popovici din Cermeiu; Romul Popovici din Măneștii; Florian Roxin din Buteni; Ștefan Stan din Vișoia; Sabin Stefea din Căcărău; Cornel Lazar din Halmagiu; Virgil Bulz din Honțisor; Vasile Giurgiu din Vața de sus; Damaschin Medrea din Slatina; Fabritiu Manoilă din Lipova; Victor Gr. Filip din Lipova. Adam Groza din Coșteiu mare; Ioan Oprea din Timișoara; Gavril Selăgian din Timișoara; Mihai Păcățian din B.-Comloș; Petru Serb din F. Giriș; Simeon Leucuția din Chișlaca; Alex. Popovici din Ucuriș; Iosif Tărău din Săcădat; Nicolae Roxin din Micherechiu.

La ora 10 a. m. deschide P. S. S. dl episcop ședința. În cuvântul de deschidere întâmpină adunarea generală cu salutul creștinesc Hristos a înviat, ce a fost primit cu răspunsul creștinesc:

adevărat a înviat. Apoi parentarea cu pioase cuvinte fericitului de pie memorie metropolit Ioan Mețianu, întemeietorul acestui fond. Să urmărim de a chivernisi cu vrednicie moștenirea lui ca să fie după menițiunea lui, fondul alinării, ajutorării preoției, — un fond al ortodoxiei. Să se cerceteze dar cu amănunțire agendele fondului preoțesc ca în deplină de cunoștință se aducă hotărârile lor.

De notar se alege: Traian Terebent, iar de bărbați de încredere Vasilie Beleş și Traian Vățian.

După constituire pomeneste P. S. S. trecerea la cele eterne a vrednicului preot din Dorgoș, Gheorghe Botta, delegat al tractului Lipova și adunarea generală își exprimă condolența prin sculare.

Iosif Tărău raportează în numele comisiunii. Din raport rezultă următoarea stare a fondului preoțesc:

Starea fondului pe 31 dec.	1,750.167·06
Intratele în anul 1915	260.115·98
De tot	2,010.283·04
Eșite în anul 1915	163.867·59
Starea la finea anului 1915	1,846.415·45

Comisiunea propune să se iee socoțile la cunoștință și să se dea absolutor organelor administrative.

Pe anul 1916 se stabilește următorul preliminar:

Intrate	237.000 —
Eșite	109.809·56
Venit curat sperativ	127.190·44
De aici se capitalizează 30% ce face	38.157·12
Ajutorare până la 70%	89.033·32
De tot	127.190·44

Relativ la restanțele de taxe preoțești să decide a se proceda cu toată rigoarea conform §. 4 din statute.

Să raportează apoi despre cauzele pendente de sub proces și ia măsuri de a finaliza procesele, după firea fiecărui caz și în chipul acesta a asigură pretenziunile fondului preoțesc.

Comisiunea propune să se exmită o comisiune de 5 membri pentru modificarea statutelor. Propunerea să primește și în comisiunea de modificare a statutelor se alege: Ioan Georgia protopopul Ienopolei, Adam Groza preotul Coșteiului, Traian Vățian parohul Aradului, Cornel Popescu parohul Păulișului și Iosif Tărău parohul Săcădatului.

După terminarea desbaterilor P. S. S. încheie ședința dând binecuvântarea sa arhierescă preoției.

Consistor plenar.

Joi în 14/27 aprilie s'a întrunit sub prezi-
diul P. S. S. D. episcop Ioan I. Papp, consistorul
plenar pregătit pentru sesiunea sinodală din
1916. Consistorul a fost bine cercetat. Referent
dl Vasilie Goldiș.

Primul obiect de dezbateră a fost raportul
secretariatului despre activitatea sinoadelor pro-
topresbiterale. Părinții protopopi au săvârșit un
act de conștiință în rapoartele lor către sinoa-
dele protopresbiterale. În acele rapoarte cu o
laudabilă francheță relevează semnele decadenței
morale ce se ivesc în sinul poporului nostru.
Dl Vasilie Goldiș, pe baza acestor rapoarte, cu
o logică de fier a constituit un tablou, care lasă
a se concluda la fioroasa consecvență a unui
proces de disoluție. Consistorul trecut prin emo-
țiile îngrijirii de existența bisericii vii, produse
de acest tablou, a luat hotărârea de a studia
chestiunea stării religioase morale a poporului.
și pe baza rezultatelor ce va obține acest stu-
diu făcut prin ogoarele sale competente, va da
vieții sociale o nouă directivă, care ar duce la
utilizarea energiilor întru edificarea vieții religioase
morale. Mărire ție Doamne, că am ajuns aceasta
răsplată a muncii noastre de a restitui biserica
pe temelile ei adevărate, pe viața sufletească
pentru care este întemeiată și pe care se poate
susține. Eră așa de simțită de către toți pri-
mejdia decadenței încât trebuie numai să o spui
și toți te înțeleseră. Credem, că tot așa de ușoară
va fi și întrarea în sufletul poporului care n'a
murit, ci e amurțit de spiritul modern ireligios,
care a străbătut prin pânzele ciuruite ale violenței
ori nepriceperii noastre. Nu cu corpul puterii
administrative, ci cu spiritul evanghelic ce coro-
nează biserica cu sfânta cântare: mântuește
Doamne poporul tău.

În firul raportului despre activitatea sinoa-
delor protopopești, se mai primește propunerea
sinodului protopopesesc din Lipova de a augmenta
fondul protopresbiteral cu taxe anuale de câte
5—8—10 Cor. Țiectate pe comunele parohiale
după starea lor. Iar îndeplinirea protopresbiterat-
elor Timișoara și Vinga se amână din motivele
stărilor excepționale de astăzi.

În raportul general al consistorului plenar
cătră sinod să parentează în termen de pietate
trecerea la celea eterne a metropolitului de pie
memorie Ioan Mețianu și a arhimandritului și
egumenului mănăstirii Hodoș-Bodrog, după aceea
s'a referat despre afacerile curente atrăgătoare
de sfera competenței sinodului eparhial.

În decursul zilei de miercuri și joi au ținut
și singuraticile senat ședințe și și-au început
comisiile sinodale lucrările.

In Dumineca Floriilor.

— Predică pentru orfelinat rostită în sf. bis. din Șimand. —

Din centrul mitropoliei noastre din frumosul oraș
Sibiiu, înainte de asta cu 5 luni un gând măreț a pornit,
care gând ne învrednicește să nădăduim un viitor mai
bun. Ca un vânt puternic s'a lăsat acest gând străbă-
tând toată țara, toate văile și munții și toate regiunile
locuite de români.

Și gândul eră: Să facem casă, care să poarte nu-
mele de Orfelinat, unde să fie adăpostiți orfanii rămași
pe drumuri a căror părinți au murit în războiu. Și
acest gând, iub. creșt. a fost a metropolitului nostru
adormit în Dnul Ioan Mețianu, care într-o scrisoare
scrisă către întreaga suflare românească a zis: „Veniți
cu toții să facem ca Hristos, să facem milă și să purtăm
sarcina unul altuia, căci numai așa vom împlini legea
lui Hristos. Veniți cu toții a zis Înalt Prea Sf. Sa să
ridicăm steagul alb al milei și al dragostei creștinești,
căci sunt mulți bolnavi, sunt mulți goi și sunt mulți
flămânzi“.

După natura lucrului războiul deschide multe rane
și trage după sine multe neajunsuri. Avem și noi parte
de ele, căci nu este casă care să nu simtă într-o mă-
sură mai mare ori mai mică greumântul războiului.
Dar sunt locuri și mai greu încercate de războiu decât
ale noastre, locuri sterpe, unde oamenii și în vreme
de pace luptă cu sărăcia necunoscută pela noi. În
aceste locuri binecuvântate de Dumnezeu, la noi sunt
cel mult inimi îngrijorate, cari suspină după iubiții lor
duși pe câmpul de luptă, despre cari cu săptămânile
nu vin știri și se varsă multe lacrimi pentru cei din
spitale.

Iată colea un părinte, care și-a pierdut fiul său
în războiu și să tânguie și plânge pentru că i-a fost
drag, dar iată și colea o femeie, a cărei soț a murit
în bătaie, iară ea nu este în stare să poarte singură
sarcina de a grijii de micuții săi copilași.

Le acest războiu ce s'a descărcat asupra noastră,
acestea gânduri a frământat pe cei ce au făcut înce-
putul întemeierii casei orfanilor în Sibiiu. Orfanii ră-
mași răra părinți să fie adăpostiți. Și așa cu încrederea
în Dumnezeu și cu ajutorul tuturor românilor din aceasta
țară s'a înfăptuit mărețul gând al metropolitului repo-
sat, de a face în orașul Sibiiu un orfelinat, în care să
fie adăpostiți pe an 200 de prunci orfani săraci, dela
vrăsta de 4—12 ani. Și el a fost cel dintâiu, care a
pus fundament aceluia măreț lucru dând înainte de moartea
sa suma de 3000 de cor. Și gândul lui l'a înțeles în-
treaga suflare românească, întreg poporul românesc,
căci îndată ce s'a auzit, că la Sibiiu se va înființa un
orfelinat, sate și orașe din Ardeal precum și unele de
aicea dela noi au început a aduna ajutor. Falnica com-
ună curat românească de lângă Sibiiu, Săliște, sin-
gură a adunat suma frumoasă de peste 30 mii cor.,
apoi alte multe comune.

Și nouă astăzi săptămâna ni-a venit solia, ca să
cerem milă. Dară aceasta nu este milă iub. creșt., ci
este datorința fiecărui om care să chieamă creștin adevărat.

Prea S. Sa dl nostru episcop Ioan I. Papp ni-a
trimis un circular, în care ne zice, ca până în ziua de
7 mai să ne facem fiecare datorința. Comitetul nostru
parohial s'a întrunit în ședință, unde s'a vorbit despre
orfelinat și deschizându-se colecta pentru orfelinat, în-
șiși membrii comitetului nostru parohial în număr de
16 au subscris cu suma de 1021 coroane.

Acum este și rândul vostru a tuturor bogat și
sărac, să vă strângeți cu toții, ca astfel fieștecarele

după puterile sale să așeze câte o cărămidă la clădirea cea mare a orfanilor dela Sibiiu.

În aceasta sărbătoare măreață a Floriilor, care să numește sărbătoarea bucuriei, precum jidovii l'au întâmpinat pe Isus Hristos la intrarea Lui în Ierusalim cu vorbele: Osana Fiul lui David, astfel zic și eu astăzi vorba: „Osana“, vorbă jid., care însemnă Ajută-ne Doamne. Dar însuflețirea noastră să nu fie de 3 zile ca a jidovilor.

Și vă chem zicându-vă: Veniți cu toții și înșuruiți-vă alături de noi, cari am deschis colecta, ca astfel la oaltă să alinăm durerile aceloră, a căror părinti pentru noi au murit în războiu.

Mii de orfani plâng fără mângâiere în brațele mamelor văduvite în urma războiului. Să nu stăm cu mâinile în sân, ci să ne împlinim cu toții datorința cea mai frumoasă de creștin.

Deschideți inimele voastre și întindeți mâna voastră iub. creșt., ca la oaltă cu ceilalți români din aceasta țară să adăpostim pe orfanii rămași fără îngrijire părintească.

„Zeci de mii s'au prăbușit pe câmpul de luptă și pruncii lor rămași — cum zice prorocul Ieremia — cer pâine și nu este cine să le-o rupă“.

În toate satele noastre românești răsună strigătul de ajutor al văduvelor și al orfanilor.

Ajutați-ne! În numele lui Hristos ajutați-ne, zic ei. Cei cari și-au pierdut viața în războiu pentru noi, așteaptă dela noi ca să ne îngrijim de fiii lor, căci „fiii lor nemângâiați sunt, își întind mâinile și nu este cine să-i mângâie“ (pror. Ieremia).

În numele acelor prunci a căror glas ne pătrunde la inimă vom începe drumul nostru prin comună după ajutor. Și precum de altă dată cu toții v'ați arătat simțul de jertfă, am nădejde, că și acuma într'un suflet și într'un cuget vom mărturisi întregii suflări românești, că cu adevărat creștini buni și fii ai neamului românesc suntem.

Numele dăruitorilor cu litere va fi scris în cartea de aur ce se va păstra la Sibiiu, dar nu numai acolo, ci și în împărăția lui Dumnezeu va fi loc ales pentru toți aceia, cari știu să facă milă cu alții.

La vremea sa apoi va zice Domnul aceloră: Veniți binecuvântații Tatălui meu de moșteniți împărăția ceriului, care este gătită vouă dela întemeierea lumii, căci „flămând am fost și m'ați săturat, sătos am fost și m'ați dat să beau, străin am fost și m'ați primit, gol și m'ați îmbrăcat și bolnav și m'ați îngrijit.“ *Amin.*

Cornel Leucăția

La mormântul lui Isus.

Abia mă instalasem în hotel, când dragomanul se și oferi să ne conducă, pentru a doua zi și zilele următoare, la vizitele și excursiile ce urmă să le facem.

Știam că, conform obiceiului tradițional, pelerinii încep prin a face o vizită șefului spiritual al ritului căruia aparțin.

Pelerinii ruși, greci, români, bulgari, etc. adevărați toți acei cari aparțin Bisericii ortodoxe grecești se duc la patriarhie.

Acolo scut primiți de arhimandritul de serviciu care le urează bunvenit și le spală picioarele.

Apoi, pelerinii își scot diplomele de „hagialic“ în schimbul unei donațiuni benevole.

Noi, însă, nu ne-am ținut de această regulă. Așa încât, prima întrebare ce am pus-o dragomanului a fost:

— Unde este mormântul?

— În biserica Sfântului Mormânt?

— E departe de aici?

— Nu: la câțiva pași.

Eră pe la orele 7. Se inserase.

— Se poate vizita acum? întreb, din nou, pe călăuză.

— Cum nu; biserica e deschisă până la 8; putem face o vizită sumară, rămânând ca să o vizităm amănunțit altădată.

La noi s'a scris prea puțin despre Ierusalim. Poate mulți cred că mormântul lui Isus se află pe câmp deschis și că Golgota e un munte sterp, pustiu, pe care te poți urca pe cărările croite de pelerini.

O, lucrurile stau cu totul altfel. Atât mormântul cât și Golgota precum și alte locuri sacre, despre cari vom vorbi mai departe, sunt cuprinse sub bolțile uriașe ale unei vaste biserici care se numește Biserica sfântului mormânt.

Deși destul de oboșiți, mai ales după furtuna de pe Mediterana și pășania dela Iaffa, nu puterăm rezista dorinței ce o aveam de-a vedea mormântul îndată.

Ieșirăm, de aici, din hotel și apucarăm pe calea lui David care duce la Biserica sfântului mormânt.

— Pe aici, ne spune ghidul.

Pe partea dreaptă a drumului se deschide o porțiță veche, aproape dărăpănată. Trecând prin ea, intrăm într'o ulicioară, în pantă, cu trepte largi și neregulate, închisă între două ziduri înalte. Ajungem, astfel, într'o incintă vastă, pavată cu lespezi mari și înconjurată din toate părțile cu ziduri vechi cu aspect sombru.

Pretutindeni pecetea veacurilor scurse. Totul e vechiu, dărăpănat, negrit, dar din îngrămădirea aceasta de pietre se desprinde o majestăte care te pătrunde și-ți impune.

Incinta, la ora aceea, eră aproape pustie. Iei-colo se strecurau, ca niște umbre, câțiva călugări cari se duceau spre celulele lor.

În fund, se văd două uși mari, ogivale, cu două ferestre mari deasupra.

Trecem cu capetele descoperite prin vasta incintă și intrăm prin ușa cea mare într'un fel de vestibul întunecos. Sufletu-mi e cuprins de un fel de pietate amestecată cu un puternic simțământ de curiozitate.

În fața noastră se vede un șir de opt candelă albe și mate împodobite cu stropi roșii ca de sânge, cari ard tainic deasupra unei pietre funerare. La cele două capete ale pietrei se înalță sfeșnice uriașe cu lumânări groase de ceară. Câțiva pelerini stau închinându-se în jurul acestei pietre și se roagă cu lacrimi în ochi. O femeie nu-și mai deslipește fruntea de pe marmora rece, pe care o acoperă din când în când cu sărutări fierbinți și plânge.

— Aici, îmi șoptește ghidul, este locul unde a fost întins Isus după ce fu coborât de pe cruce și unde Iosif din Arimatia și Nicodim au înfășurat corpul Mântuitorului în fâșii de pânză cu arome.

La câțiva pași se aud niște cântări bisericesti. Sunt preoții armeni cari slujesc la mormântul lui Hristos. Cântările încetează și preoții trec pe lângă noi, îmbrăcați în odăjdii, ducându-se spre chiliile lor. În fața noastră se întinde vasta biserică de o construcție foarte complicată și cu numeroase cavități ce se pierd în întuneric.

Nici bolțile nu se văd din cauza obscurității.

În schimb, deasupra noastră arde o puzderie de candelă colorate cari scilipsească ca niște stele.

Ocolind niște stâlpi de piatră cari ne mascau vederea, ne aflăm în fața mormântului Mântuitorului, unde, de douăzeci de veacuri, creștini din toate unghiurile lumii vin să se închine.

Mormântul acesta sfânt e un mausoleu construit în cuprinsul bisericii și-și înalță fruntea până sus spre bolți.

Fațada strălucește de sutele de candelă de aur și de argint și de lumânări cari ard zi și noapte.

Sus, deasupra intrării, se vede o icoană mare, reprezentând înălțarea lui Isus. Pe fațada aceasta este înrunit tot ceea ce spiritul creștinesc a putut să imagineze ca podobă în cinstea celui mai sacru dintre morminte. Mausoleul e pe deantregul de marmură. La intrare să văd coloane de marmură frumos sculptate, deasupra cărora se înșiră în semicerc alte candelă precum și icoane smălțuite.

Un șir de pelerini ruși își așteaptă rândul să intre la Sfântul Mormânt. Nu pot intra, deodată, decât două persoane.

Ne ocupăm și noi locurile noastre, așteptând să ne vie rândul.

Nu voi uita niciodată bucuria cerească ce eră zugrăvită pe fețele acelor pelerini, bătrâni cu plete lungi, bărbați bărboși, cu frunțile brăzdate și femei bătrâne, în zdrențe, abia putându se ține pe picioare, rezemate de toiajul lor de drum.

Credința lor nemărginită, însă, le da putere de a rezistă.

Sosise în fine și pentru ele momentul de a sărută mormântul dumnezeesc, moment așteptat cine știe de câte decenii!

Pe măsură ce se scurgeau minutele înaintam domol, pas cu pas spre interiorul capelei.

Acum mă aflu într'o încăpăre îngustă ca de trei metri pătrați, într'un fel de anticameră a mormântului propriu zis.

O intrare îngustă, prin care nu poți trece decât încovăindu-te, ne desparte de locul unde a fost îngropat Hristos, după groaznică tragedie de pe Golgota.

Prin această intrare aud plânsul celor doi pelerini cari se aflau în interior.

Peste o clipă imi venea și mie rândul să intru. Persoanele din jurul meu se închină și se roagă cu brațele înălțate spre cer. Par a se pregăti cât mai bine pentru supremul și solemnul moment în care se vor găsi față în față cu Sf. Mormânt.

Cei doi pelerini, eșiră, în fine, afară deabușile cu ochii plini de lacrimi și cu o nespūsă seninătate pe fețe. Eră rândul meu!

Mă incovoi, trec prin mica intrare de piatră și mă aflu în fața mormântului lui Hristos.

E o încăpăre micuță, îngustă și lungă ca de doi metri.

Dealungul peretelui din dreapta se vede o piatră de marmură din bucăți egale, care se întinde dela un capăt la celalt al peretelui, pe un pedestal înalt ca de o jumătate de metru.

Deasupra acestei pietre o icoană mare se pierde prin puzderia de lumânări și candelă de aur și argint ce ard vecinic.

Sub acea piatră se află locul unde a fost depus corpul lui Isus Hristos.

Stânca de odinioară acum e acoperită cu plăci de marmură, după cum tot cu marmură e acoperită și Golgota. Pretutindeni, însă, sunt părți lăsate înadins în gol, așa încât se pot vedea și pipăi stâncile seculare. Acesta eră deci mormântul lui Isus Hristos.

La capătul pietrei sfinte, tocită pe alocuri de buzele milioanele de creștini cari s'au perindat pe acolo, văd sclipind o monedă turcească de nikel.

Ce caută moneda asta pe mormântul lui Hristos? Mă simt, o clipă, oareșicum scandalizat.

Un preot tânăr și blond stă rezemat de perete cu ochii țintă la mormânt, într'o atitudine de contemplare și evlavie. Eră atâta melancolie pe fața acestui preot încât puteai să-l iei drept un sfânt. El eră însărcinat cu primirea celor cari veneau să viziteze mormântul încredințat pazei lui.

Stătu câteva minute ca încremenit privind marmura, icoanele și pe preotul cel tânăr care părea o umbră.

Moneda de nikel turcească imi aduse aminte, că un prieten din București, cărnia îi spusese de călătoria mea la Ierusalim, imi dăduse un leu cu rugămintea de a aprinde o lumânare pe mormântul lui Hristos.

Scosei un leu și-l întinsei preotului rugându-l să aprindă lumânarea, lucru pe care îl făcu îndată. Apoi mai aprinsei o serie de lumânări fără să știu precis pentru cine, simțind numai o nevoie irezistibilă de a aprinde cât de multe lumânări ca un prinos de evlavie, ca o datorie de creștin și de pelerin.

În încăpărea aceea, unde mă aflam aproape singur cu mormântul lui Hristos, plutea un parfum vag de tămâie și căldura plăcută a unui soare de paradis.

Preotul, care isprăvise cu aprinderea lumânărilor mele, își reluase atitudinea de tristețe și contemplare de mai înainte.

În momentul acela, un simțământ straniu, pe care nu-l cunoscusem niciodată, imi străbătu sufletul. Fie vecinătatea acelu mormânt, fie lacrimile ce se vărsau, rugile ce se înălțau în jurul meu, făcură ca să fiu cuprins de o emoție sguduitoare și dulce în acelaș timp, o emoție de o nuanță cu totul deosebită și cu totul sublimă.

Desigur, mă gândeam, o scânteie divină s'a coborât în sufletul meu.

Mă întrebam: care fapte ale mele mă învredniciseră să mă aflu în fața acelu dumnezeesc mormânt care, în clipa aceea echivală pentru mine, cu un colț al cerului?

Mi-se părea că văd pe Isus în momentele cele mai tragice ale vieții sale că acel Isus care suferise pentru mine tortura răstignirii, imi eră frate, imi eră tată și că eu eram dator să-l îmbrățșez și să-l mângăi.

Ideia lui Isus nu-mi inspiră teamă, ci o nespūsă înduioșare.

Tandrea divină stăpânea cu desăvârșire sufletul meu și simțeam că ochii mi-se umplu de lacrimi.

Ghicii, în acelaș timp, că glasul mi-se îngroșase și că, dacă aș deschide gura să pronunț măcar o silabă, aș plânge.

Atunci, împins de credința fără margini ce se revărsase în mine, isvorind din adâncimile acelu mormânt, căzui în genunchi și sărutai piatra rece a mormântului.

din V. Mestugean.

„Revista Teologică“.

A apărut Nr. 1—3 și 4—6 spre bucuria celor ce se bucură de cultura religioasă. Va fi o învățătură să nu neglijăm trimiterea abonamentelor prin ce dăm dovadă de indiferentism rușinos față de literatura reli-

giosă. Spre mai bună orientare dăm — însuși anunțul R. T. mult grăitor:

Pentru ce a întârziat apariția „Revistei Teologice“? Ne simțim datori să dăm onoraiilor noștri cetitori explicații, pentru ce a întârziat până acum apariția revistei noastre. Cauza principală a acestei întârzieri e următoarea: cu sfârșitul anului 1915 datoria noastră la Tipografia arhidiecezană se urcă la considerabila sumă de 7968 cor. 57 fil. Adecă: după ce am muncit 9 (zis: nouă) ani de zile pentru a ține aprinsă o lumină spirituală pe seama preoției noastre, drept răsplată ne amenință datoria de mai sus! Iși poate închipui oricine cu ce tragere de inimă poate lucra cineva între asemenea împrejurări. Hotărîrea ce o luasem a fost, ca, pe lângă toată durerea ce ni-o pricinuiă părăsirea unui prieten vechiu, să sistăm apariția revistei, iar față de restanțieri să facem pașii ultiți, pentru a ne încassă abonamentele, cari numai de pe cei 4 ani din urmă trec peste suma de 25.000 cor.

Acum situația aceasta s'a ameliorat! Grație îndeosebi preoției din arhidieceză, cu începutul anului acestuia din încassările făcute am achitat partea cea mai mare din datoria revistei. Ni-s'a luat par'că un sloiu de gheață de pe inimă! De aici înainte existența revistei credem că e asigurată. Cu nou curaj și cu nouă dragoste vom continua munca noastră în interesul culturii preoției noastre.

Nu vrem să lipsim de datoria noastră îndeosebi în aceste vremuri grele, când scrisul românesc s'a împuținat și când preoțimea simte trebuința unei cât mai bune orientări și întăriri sufletești în misiunea ce o îndeplinește. Răsboiul a aruncat o nouă lumină asupra multor chestiuni de viață bisericească, cari trebuie discutate pentru folosul tuturor. Încă în numerele următoare vom începe o serie de articole de acest cuprins.

Nu mai puțin ne privesc pe toți chestiunile dela ordinea zilei din biserică noastră. În urma agitațiilor ce se fac în vederea întregirii scaunului mitropolitan, s'au ivit fenomene dureroase, pe cari cu optimismul nostru din timpuri de pace le credeam imposibile. Dacă a trebuit să ne înnoim cândva dragostea și devotamentul nostru față de sfânta noastră biserică strămoșească, acum trebuie. Precum primii creștini aveau o „inimă și un cuget“ față de strămtorările din afară, între cari se găseau, așa să fim și noi, preoțime și popor, astăzi. Interesele bisericești, care e corabia de mântuire a neamului nostru celui credincios, să le ridicăm mai presus de toate!

La întărirea dragostei noastre față de biserică și a solidarității noastre sufletești vom lucra și de aici înainte. Pe lângă t ate greutățile cu cari am luptat, revista noastră și-a câștigat un cerc credincios de cetitori și aderenți cari o apreciază. Ne-am putut convinge despre aceasta și din îndemnurile și încurajările de-a o continuă, ce le-am primit în timpul din urmă.

*

Premiile „Rev. Teol.“ Paralel cu revista, vom publica și „Biblioteca bunului păstor“, ale cărei publicații folositoare pentru practica pastorală le împărțim gratuit, ca premii, celor ce și-au achitat întreg abonamentul la revistă. Pentru anul acesta dăm ca premiu un foarte frumos volum cu 26 de predici, cari conțin „Tălcuirea crezului“ și sunt datorite P. S. Sale părintelui episcop Nicodem al Hușilor, bine cunoscut cetitorilor noștri ca scriitor bisericesc. Predicile P. S. Sale sunt o propoveduire sistematică a învățăturilor bisericești ortodoxe, după ordinea în care se găsesc formulate în simbolul credinței. Sunt ținute pe înțelesul poporului

și sunt foarte acomodate pentru a le citi în aceste vremuri, în cari numai din cuvântul Domnului se mai pogoară raze de mângâiere și lumină în sufletele cernite de durere.

Predicile nu se vor pune în vânzare, ci se vor da numai ca premiu abonaților revistei, cari vor fi achitați întreg abonamentul pe anul 1916 până cel mai târziu la 10 maiu st. v. a. c. Prin urmare cei ce doresc să beneficieze de premiu, grăbească a trimite abonamentul, în care scop în corpul acestui număr am pus câte un mandat postal.

Nr. 410/1916.

Pentru predici.

Cătră onorata preoțime gr. ort. rămână din protopresbiteratul B. Comloș.

Pentru promovarea activității pastorale și predicatoriale a onor. preoțimi, având fiecare preot a prelucra în fiecare an cel puțin o predică de model, a cărei obiect îl dă protopopul concernent, — provoc onorata preoțime, ca în termen de 45 de zile să prelucru conștientos o predică despre: „Conclucrarea omului cu Dumnezeu.“ Să se dovedească adecă cu sf. Scriptură și cu viața de toate zilele, că omul, — spre a putea realiza scopul, pentru care l'a creat D-zeu, și spre a-și putea împlini datorințele față de D-zeu, față de aproapele său și față de sine și familia sa, — trebuie să muncească; binecuvântarea muncii însă e alui Dumnezeu. Fără ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu, înzădar se trudește omul neputincios și mărginit. Deci toate lucrurile să le începem cu D-zeu și iui D-zeu să-i aducem mărire și mulțumită pentru rodul ostenelelor noastre.

Predicile sunt a se trimite subsemnatului spre ulterioară afacere.

Se înțelege de sine, că fiecare preot are să păstreze conceptul predicii sale.

B.-Comloș, la 4/17 aprilie 1916.

Mihai Păcățian
protopop.

Felicităm pe părintele protopop pentru zelul ce-l manifestă în virificarea anvonului, un curent care în timpul din urmă a luat o direcție atât de îmbucurătoare.

O veste bună.

Din comuna Dieci, tractul Butenilor, ni-se împărtașește îmbucurătoarea știre, că tinerimea de acolo, feciori și fete de țărani s'au organizat într-o societate culturală cu numirea „Școala Tinerimei“. Societatea s'a înființat cu 42 membri bărbați și 12 membri femei. Și e nădejde, că în cel mai apropiat viitor „Școala Tinerimei“ din Dieci va atrage la sine pe tot natul ce va dori să se încălzească de razele luminei ce străbate și în așa locșoare mai modeste și mai ascunse.

Societatea stă sub conducerea harnicului învățător G. Precupaș, dela care publicăm o amabilă scrisoare la alt loc a acestui număr.

Societatea are un anumit program de muncă, din cre fixăm formarea unui cor bisericesc și instruirea tineretului în cântări bisericești și naționale. Luminarea poporului și conducerea lui de viață morală-religioasă și la trezvie și diligență.

„Revista Preoților“.

Temerea de însălbăticirea moravurilor prin războiu, dă oamenilor gândul care de a se îngriji de bună vreme de prevenirea răului prin nobilitarea sentimentului. Gruparea tinerimei în societăți culturale-religioase și popularizarea literaturii religioase prin reviste și broșuri este o iminentă datorie a vremilor în cari trăim. Înainte pe aceasta cale a Domnului.

CRONICA.

Sfintele Paști în Arad. Mirul sfințit de P. S. S. dl episcop Ioan I. Papp la anul 1904 s'a gătat în joia mare a sfințit P. S. S. nou mir cu mare solemnitate în sf. biserică catedrală. P. S. S. a servit și vineri și sâmbătă. În ziua primă a Sf. Paști și-a rostit pastorală ascultată cu mare atențiune și mângăere sufletească de credincioși. În decursul sf. liturgii a hirotonit întru presbiter pe profesorul-diacon Nicolae Mihulin. În a doua zi de sf. Paști a oficiat sf. liturgie părintele Dr. Gheorghe Ciuhandu asistat de preoții locali. A predicat spre mângăerea și înălțarea sufletească a credincioșilor părintele paroh Traian Vățianu.

† **Petru Ciuhandu.** S'a stins un tip adevărat al preotului român, iubitor de biserică și neam, părinte al poporului în senzul evanghelic. Regretatul a fost preot în Roșia (Biharia) și distins cu brâu roșu pentru meritele lui câștigate pe teren pastoral. E tata părintelui asesor și referent consistorial Dr. Gheorghe Ciuhandu. Dumnezeu odihnească pe cel răposat și dea mângăere familiei întristate de pierderea celui mai bun tată.

Cronica bibliografică.

Carte de rugăciuni și cântări a părintelui *Petru E. Papp*, editată cu binecuvântarea P. S. Sale D-lui Episcop, având o mare și neașteptată trecere, a fost scoasă acum și în ediție de lux, pe hârtie foarte fină. Preoțimea noastră face un neprețuit serviciu vieții noastre religioase răspândind aceasta carte în cercuri cât mai largi. Mai ales acum în zilele de post fiecare creștin găsește în aceasta carte multă mângăiere. Ea de altfel se vinde în favorul șaoalei profesionale din Pocola. Ediția simplă costă 1 cor. 20 fil., cea de lux fără toc 2 cor., iar cu toc și aurită 2 cor. 40 fil.

Concurs.

Pentru întregirea postului de preot din parohia de clasa a III-a **Crivobara**, tractul Belințului, se scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie parohială de 32 jugăre pământ arător, cu intravilan de $\frac{1}{2}$ jugăr, dar fără casă parohială.
 2. Stolele legale.
 3. Eventualul ajutor dela stat.
- Darea după sesie o plătește preotul.

Fiitorul preot e obligat să catehizeze școlarii gr.-or. rom. din parohie fără altă remunerație.

Reflecții la această parohie sunt poștiți a-și așterne petițiile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, comitetului parohial din Crivobara, pe calea oficialului protopresbiterial gr.-or. rom. din Belinț (Belencez, Temes-megy) și a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, eventual în oratorie.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrb* protopresbiter.

—□—

3—3

Pe baza ord. V lui Consistor Nr. 422/13. 1916 prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în org. of. „Biserica și Școala“, pentru îndeplinirea parohiei **Vărășeni** de cl. a II din protopresbiteratul Beiuș, devenită vacantă prin trecerea în deficiență a parohului Terențiu Moga, pe lângă următoarele emolumente:

1. Pământ parohial, cu cimiterie cu tot, de 18 cubule, după care darea are să o achite preotul,
2. Câte o zi de lucra cu jugul, ori cu brațele, acolo unde nu sunt vite de tras;
3. Stolele îndatinate;
4. Întregirea inferioară a dotațiunei dela stat;
5. De locuință se va îngriji cel ales.

Recursele, ajustate cu documentele recerute și cu atestat despre eventualul serviciu prestat, sunt a se adresa com. par. din Vărășeni și a se trimite în termenul concursual P. O. oficiu protopresbiterial din Beiuș, având recurenții a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Vărășeni, cu observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. ppesc.

—□—

3—3

Birou de informații în Budapesta.

Dau informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Dau deslușiri referitor la rugărilor trimise la oricare ministeriu. Urgez rezolvirea cauzelor și rezolvare favorabilă.

În cauze militare, preoțești ori învățătorești dau informații grabnice și sigure. Câștig informații grabnice și sigure. Câștig informații despre soldații perduți pe câmpul de luptă.

Mijlocesc totfelul de vânzări ori cumpărări.

L. Olariu

Budapesta, II., Margit-körut 50.